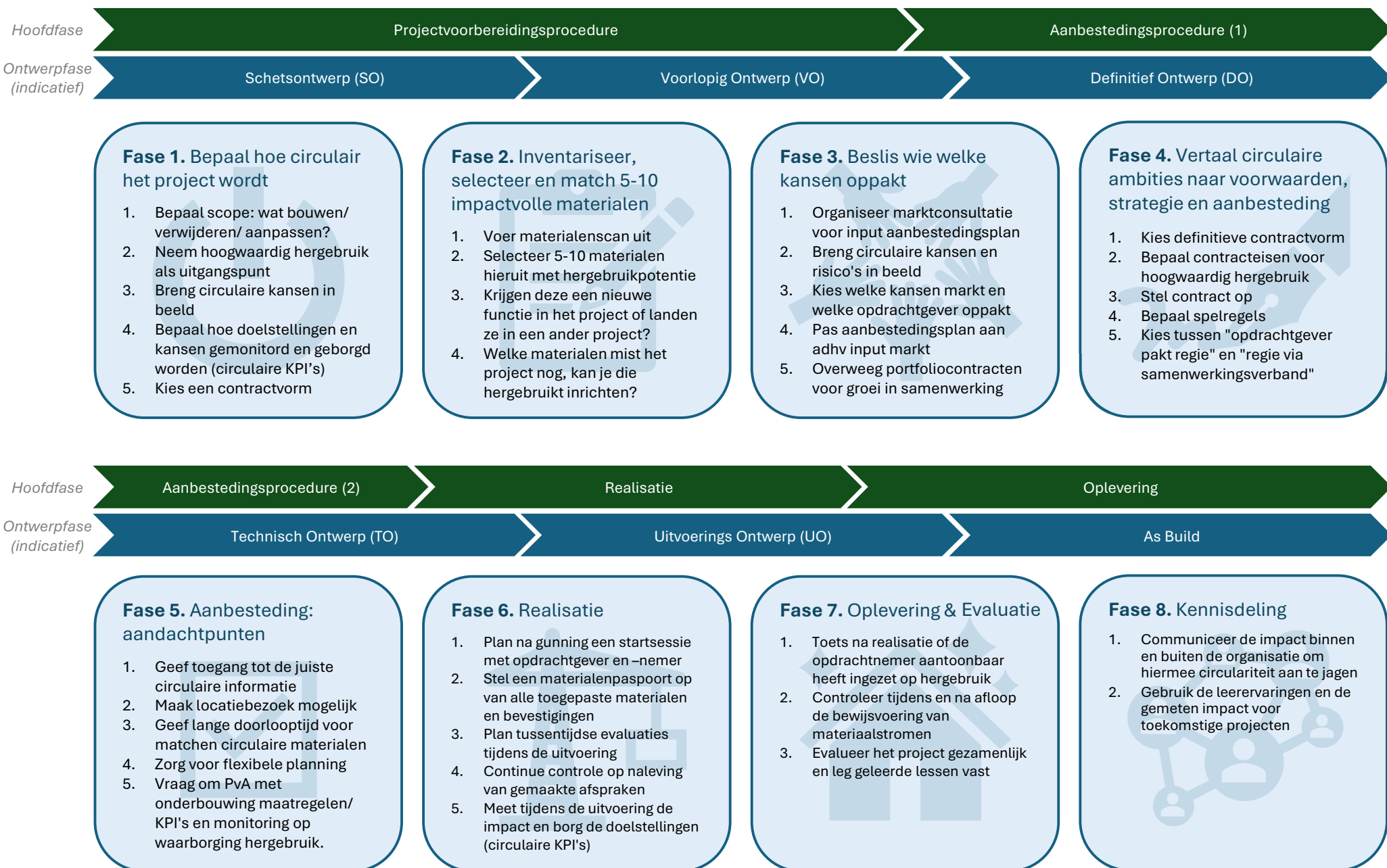

Stappenplan Hoogwaardig Hergebruik

in projectvoorbereiding, aanbesteding/ inkoop en uitvoering

Vuistregels

op één hand te tellen

Van óf naar hóe

De grootste sprong voorwaarts is die van de mindset. Vertrekpunt bij nieuwe aanbestedingen en inkopen is “hoogwaardig hergebruik, tenzij ...”. Daarbij richten we ons niet op óf we gaan hergebruiken, maar hóe we dit gaan doen. Afwijking hiervan is alleen mogelijk als bewezen wordt dat circulair werken écht niet mogelijk is.

Werk samen

Door samen te werken in de projectvoorbereidings- en aanbestedingsprocedure kom je verder, zo ook tijdens aanbestedingen en inkopen. Denk aan marktconsultaties en één-op-één gesprekken tussen marktpartijen en opdrachtgever. Het benutten van deze kansen kan leiden tot circulaire oplossingen.

Realiseer (meer) hergebruik met voldoende tijd en juiste informatie

De kans op hergebruik neemt exponentieel toe wanneer marktpartijen over voldoende voorbereidingstijd beschikken. Daardoor is er meer tijd om matches te maken. Informeer de markt eveneens tijdig over projecten die op de inkoopkalender staan, zodat zij hierop kunnen acteren.

Neem de regie in handen

Als er (duidelijke) circulariteitswinst is te behalen door maatregelen die in het voorbereidingstraject al gesignaleerd worden, organiseer dit dan zelf en laat alleen de uitvoering aan de markt over. Neem daarbij ook lering van eerder uitgevoerde projecten die circulair zijn aanbesteed (en wel of niet zo zijn uitgevoerd).

Keep it simple

Sta bij iedere nieuwe maatregel stil hoeveel tijd de implementatie hiervan gaat kosten in documentatie en monitoring, zowel voor de opdrachtgever als voor de opdrachtnemers en andere betrokken partijen.

Fase 1. Bepaal hoe circulair het project wordt

1. **Bepaal de scope van het project:** welke componenten dienen er gebouwd te worden? En/of welke componenten dienen er verwijderd/ aangepast te worden?
2. **Bepaal gezamenlijk de project specifieke doelstellingen.** Voor circulariteit is het uitgangspunt hoogwaardig hergebruik.
Je kunt hiervoor gebruik maken van het meerwaarde-canvas (op het [CGC-platform](#) onder 'downloads')
3. **Breng circulaire kansen in beeld.**
Een vorm hiervoor is een ambitiewebsessie [ambitiewebsessie](#).
4. **Bepaal hoe doelstellingen en kansen gemonitord en geborgd worden.**
Uitgangspunt is om alle betrokkenen (van ontwerp tot uitvoering) te betrekken bij deze stap en gezamenlijk een milieuimpact referentieberekening te maken van de eerste ontwerpvariant. Daarna kun je blijven ontwerpkeuzes maken op basis van de milieuimpact.
Meetinstrumenten die relevant kunnen zijn: [Tools van Het Nieuwe Normaal \(HNN\)](#), [Building Circularity Index \(BCI\)](#), Handleiding KPI's effectmonitoring MVOI (Nederlandse Gemeenten).
5. **Kies een contractvorm.** Overweeg een bouwteam: hergebruik van bouwmaterialen is makkelijker als de aannemer en/of sloper vroeg betrokken is. Het benutten van hun kennis in het gehele proces zorgt voor eigenaarschap en verantwoordelijkheid voor de materialen en een haalbare tijdsplanning wat betreft herbestemming van de materialen.
Wanneer een bouwteam niet haalbaar is: bespreek de circulaire materialen uit het bestek voor met een aannemer en constructeur om haalbaarheid te waarborgen.

Fase 2. Inventariseer, selecteer en match 5-10 impactvolle materialen

Het inventariseren en matchen van materialen wordt iteratief geïntegreerd met het ontwerp. Onderstaande stappen kunnen in willekeurige volgorde plaatsvinden.

- 1. Doe een materialenscan** voor een eerste inschatting van de vrijkomende en/of benodigde materialen van het project.

Dit kan er zo uit zien als [deze materialenscan van Madopt](#).

- 2. Selecteer 5-10 materialen hieruit met hoge hergebruikpotentie.** Dit gaat over vrijkomende materialen in het project (dus aanbod van) en over benodigde materialen van binnen of buiten het project (vraag naar).

Zie dit [voorbeeld van Madopt](#).

- 3. Krijgen deze een nieuwe functie in het project of landen ze in een ander project?** Materialen die niet worden hergebruikt op locatie gaan naar een interne of externe marktplaats. Kansrijke hergebruikte materialen die niet beschikbaar zijn op locatie worden gezocht op interne en externe marktplaatsen. Betrek waar nodig een materialenexpert.

[Grondstoffendepot](#) Trechterweide is een voorbeeld van de interne marktplaats voor de openbare ruimte van de gemeente Utrecht.

- 4. Welke materialen mist het project nog,** kan je die hergebruikt inrichten? Ga na of projectmaterialen die ingekocht moeten worden circulair ingekocht kunnen worden.

Gebruik hiervoor een van de vele circulaire marktplaatsen voor bouwmaterialen, bijvoorbeeld [madopt](#).

Fase 3. Beslis wie welke kansen oppakt

- 1. Organiseer marktconsultatie voor input aanbestedingsplan.** Informatie om te delen voorafgaand aan de marktconsultatie kunnen zijn: BPKV-criteria en de onderlinge verhoudingen en voorlopige contractvormen. Hiermee kan een opdrachtnemer reageren of en hoe de aanbesteding hen uitdaagt en aansluiten bij innovaties uit de markt. Bevraag ook welke informatie meegestuurd moet worden met de aanbesteding (bindend of informatief).
- 2. Breng circulaire kansen en risico's in kaart.** Succesfactoren zoals: percentage hergebruik/primaire materialen/CO2-eq-uitstoot/MKI-score etc. Risicofactoren zoals: aantonen van kwaliteit (restlevensduur), garanties, leveringszekerheid, beeldvorming, financiën, etc.
- 3. Kies welke kansen markt en welke opdrachtgever oppakt:** welke materialen blijven in eigen gebruik? Welke worden gezocht en aangeboden via marktplaatsen? Welke materialen hebben nog geen (nieuwe) bestemming?
- 4. Pas aanbestedingsplan aan met input uit marktconsultatie.** Blijf dit ook linken aan projectdoelstellingen zoals die van circulariteit: hoogwaardig hergebruik tenzij. Kies nu definitief, op basis van de materialenscan en de marktconsultatie, welke materialen hergebruikt worden binnen het project. Besluit hoe de overige impact materialen zo hoogwaardig mogelijk worden hergebruikt op andere plekken. Maak een afweging tussen: 'Kan nu al', 'kan, maar heeft kostenaspect' en 'kan mogelijk, maar is innovatietraject'.
- 5. Overweeg portfoliocontracten voor groei in samenwerking.** Door ingebouwde herijkmomenten krijg je in opvolgende deelopdrachten meer voor elkaar krijgen dan bij losstaande aanbestedingen. Een andere optie zijn raamcontracten met minicompetitie.

Fase 4. Vertaal circulaire ambities naar voorwaarden, strategie en aanbesteding

- 1. Kies definitieve contractvorm en betreffende inkoopstrategie** naar aanleiding van intern afwegingskader voor inkoopbeleid en -strategie. Check of contractvorm en inkoopstrategie passen bij vastgestelde ambities.
Voorbeeld handleiding circulair inkopen: [GWW Circulair Inkopen \(CROW\)](#); [PIANOo](#)
- 2. Bepaal contracteisen voor hoogwaardig hergebruik voor in standaardcontracten.** Maak een afweging tussen oppakken circulaire kansen en beheersen risico's.
Zie [moederbestek](#) voor voorbeelden.
- 3. Stel het contract op.** Neem hierbij in RAW en STABU-bestekken op dat vrijkomende materialen niet automatisch aan de aannemer vervallen om circulariteit in eigen organisatie te bevorderen.
- 4. Bepaal de uitgangspunten (waarden) en spelregels (gedrag) voor het project.**
Zie voor voorbeelden het spelregel-canvas (op het [CGC-platform](#) onder 'downloads')
- 5. Kies tussen "opdrachtgever pakt regie" en "regie via samenwerkingsverband"**
Regie opdrachtgever: zoekt zelf aanbod, koopt dit in en schrijft dit voor zodat dit uitgevraagd kan worden als directielevering of als resultaatverplichting.
Samenwerkingsverband: opdrachtgever en -nemer zoeken samen naar aanbod en zorgen na contractering samen voor de materialen.
Bij beide regie vormen geldt dat hoogwaardig hergebruik opgenomen moet worden in de eisen en wensen, hierdoor worden deze geborgd in bestek en ontwerp.

Fase 5. Aanbesteding

Aandachtspunten tijdens de aanbestedingsfase:

- 1. Geef als opdrachtgever de opdrachtnemers toegang tot de juiste informatie:** zorg dat eigen datasystemen op orde zijn en laat opdrachtnemer hierin vanaf het begin meedraaien.
Pas LSA toe: durf te vragen of inschrijver het snapt.
Zorg voor een circulariteitsdeskundige in aanbestedingsteam voor beantwoorden vragen en toetsen inschrijvingen.
- 2. Geef inschrijvers de mogelijkheid om tijdens de aanbesteding de locatie te bezoeken** en de (circulaire) materialen te inspecteren.
- 3. Zorg voor voldoende tijd voor circulariteit:** het zoeken en matchen van materialen, organiseer hiervoor een (extra) inlichtingenronde.
Geef ook ruimte aan de markt voor (extra) kansen in de aanbesteding en in de uitvoering.
- 4. Zorg voor een flexibele planning** voor het zoeken naar geschikt aanbod, oogsten voor hergebruik en proeven. Geef ruimte aan opdrachtnemer om planningen te kunnen bijsturen. Afhankelijk van samenwerkingsvorm moet opdrachtgever enkel haar items opvoeren en niet uitvoering gaan voorschrijven.
- 5. Vraag om plan van aanpak** waarbij 1) maatregelen onderbouwd worden met cijfers/KPI's; 2) gemonitord wordt op de waarborging van hergebruik.

Fase 6. Realisatie

1. **Plan na gunning een gezamenlijke startsessie:** Ga met opdrachtgever en –nemer in gesprek over hoe de circulaire ambities uit de uitvraag en inschrijving concreet worden gerealiseerd. Leg afspraken vast.
2. **Stel een [materialenpaspoort](#) op van alle toegepaste materialen:** Neem zowel nieuwe als hergebruikte materialen en bevestigingen op. Geef het datasysteem van de opdrachtgever mee in de uitvraag, zodat monitoring en overdracht geborgd zijn.
Evalueer het materialenpaspoorttraject om te garanderen dat er na oplevering mee gewerkt wordt, DigiC kan hierbij helpen.
3. **Plan tussentijdse evaluaties tijdens de uitvoering:** Blijf met elkaar in gesprek en creëer ruimte om bij te sturen.
4. **Controleer actief op naleving van gemaakte afspraken:** Blijf betrokken bij de uitvoering, werk waar mogelijk in één gezamenlijk datasysteem en maak gebruik van [verificatie](#) of beoordelingschecklisten.
5. **Meet en borg de impact op de afgesproken KPI's:** [Monitor indicatoren](#) zoals CO₂-reductie, kostenbesparing en percentage/ton hergebruikte materialen. Monitoring van afgesproken KPI's loopt over de gehele uitvoeringsfase heen.

Fase 7. Oplevering & Evaluatie

- 1. Toets na realisatie de inspanning op hergebruik:** Controleer of de opdrachtnemer er alles aan heeft gedaan om hoogwaardig hergebruik te realiseren. Neem in het contract het gewenste systeem van de opdrachtgever op, zodat wordt getoetst op inspanning en aantoonbaarheid, niet op onvoorziene omstandigheden (zoals gebrek aan geschikt aanbod of vertraging door vergunningen).
- 2. Controleer de bewijsvoering van materiaalstromen:** Verifieer tijdens en na afloop van het project wat er met materialen is gebeurd. Laat bewijsmateriaal bij voorkeur aanleveren via het datasysteem van de opdrachtgever in plaats van via een los opleverdossier, om dataverlies en fouten te voorkomen.
- 3. Evalueer het project en leg geleerde lessen vast:** Voer gezamenlijk, opdrachtgever en opdrachtnemer, een projectevaluatie uit en borg de leerpunten voor toekomstige projecten, bijvoorbeeld via een Project Follow Up.

Fase 8. Kennisdeling

1. **Communiqueer de impact van het project:** binnen en buiten de organisatie om hiermee circulariteit aan te jagen
2. **Gebruik de leerervaringen en de gemeten impact voor toekomstige projecten:** Focus op het borgen van de lessen in andere projecten, zowel binnen als buiten de branche.